

УДК 001.8:330.131.7

З.М.МОЧАЛІНА, канд. екон. наук

Харківська національна академія міського господарства

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ

Розглянуто питання методичного забезпечення аналітичної оцінки стабільності фінансово-економічної діяльності шляхом використання інструментарію економічного аналізу.

Рассматриваются вопросы методического обеспечения аналитической оценки стабильности финансово-экономической деятельности путем использования инструментария экономического анализа.

Questions of methodical maintenance of an analytical estimation of stability of financial and economic activity by use of toolkit of the economic analysis reveal.

Ключові слова: методика, аналіз, оцінка, показники, коефіцієнти, користувачі, стабільність, фінансова звітність, фінансові ризики.

Трансформаційні процеси в Україні почалися в умовах руйнації державності, політичної й економічної нестабільності, невідповідності старих законів і слабкої пропрацьованості нової юридичної бази. В період радикальних інституціональних змін української економіки на розвиток підприємств мав місце вплив зовнішніх і внутрішніх соціально-економічних факторів, що створювали умови невизначеності і ризику, в той час, як свідоме управління ризиками задля забезпечення стабільності їх функціонування ще не стало стандартною управлінською діяльністю.

Невизначеність в підприємницькій діяльності є елементом об'єктивної реальності, що зумовлюється нестабільністю економічної кон'юнктури, невизначеністю дій конкурентів і партнерів, множиною сфер інвестування капіталів, неповнотою інформації тощо. Функціонуючи в умовах невизначеності, суб'єкти господарювання перебувають в зоні впливу ризиків, характерних як економіці країни, так і обраному напрямку підприємницької діяльності [1,2].

Проблема фінансової стабільності є досить актуальним питанням сьогодення і знаходить відображення в численних роботах науковців [1-5], однак наявні підходи потребують деякого удосконалення і уточнення.

Бланк І.А. вважає, що стабільність фінансового стану підприємства забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі використовуваних коштів [1]. Автори [5] не дають визначення поняття фінансової стабільності, проте ними надається характеристика фінансової стійкості як достатності реального власного капіталу і джерел формування запасів, виконання умов ліквідності активів і здатністю підпри-

ємства погашати свої зобов'язання в повному обсязі і в призначені терміни.

Сучасний стан економіки сприяє посиленню рівня ризику і створення ефективного механізму діяльності підприємств без врахування ймовірних його проявів неможливо. Для мінімізації впливу економічних ризиків і збереження певної стабільності в діяльності підприємств перш за все потрібне розуміння її сутності і можливості аналітичної оцінки задля прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Дослідження терміну стабільності (стійкості) привело нас до висновку, що фінансово-економічна стабільність – це складне, комплексне поняття, що характеризує ступінь використання не тільки фінансових, але й всіх інших наявних в організації ресурсів, тобто фінансово-економічна стабільність – такий економічний стан підприємства, за якого створюються умови стабільного одержання прибутку (навіть мінімального), ефективного використання ресурсів, безперебійного процесу відтворення в умовах активного впливу внутрішніх і зовнішніх факторів.

На нашу думку, такого стану суб'єкти господарювання зможуть досягнути лише за прийняття обґрунтованих управлінських рішень, що базуються на ґрунтовних аналітичних дослідженнях.

Методика дослідження фінансово-економічної стабільності являє собою строго певну послідовність дій щодо проведення аналітичної роботи й містить у собі наступні етапи: опис об'єкта аналізу (розуміється фінансово-економічна стабільність) і формулювання цілей аналізу з урахуванням інтересів керівництва; вибір системи показників для проведення аналізу; інформаційне забезпечення аналізу: збір і систематизація даних, перевірка якісних характеристик інформації; інструментарії аналізу: способи й технічні засоби для проведення аналітичної роботи; забезпечення організаційних основ аналізу (встановлення суб'єктів і термінів проведення аналізу); проведення власне аналітичної роботи: розрахунок і моніторинг аналітичних показників, систематизація й оцінка чинників, що впливають на виявлені в процесі дослідження відхилення показників від заданих параметрів; узагальнення й оформлення результатів аналізу і надання їх керівництву.

Визначальна мета аналізу – надання оперативної інформації про поточну фінансово-економічну стабільність і обґрунтування відповідних рекомендацій щодо управління динамікою розвитку підприємства на короткострокову та довгострокову перспективу. Для її реалізації потрібно уточнити можливі види аналізу фінансово-економічної стабільності організації. Насамперед, потрібно виділити комплексний характер до-

слідження із джерел даних, часу проведення та характеру прийнятих рішень.

За джерелами інформації розрізняють зовнішній і внутрішній фінансово-економічний аналіз. Зовнішній аналіз базується на даних бухгалтерської (фінансової) звітності, що дозволяє оцінити фінансову стабільність підприємства. Для внутрішнього аналізу використовується масив інформації про господарські процеси в діяльності підприємства, що дозволяє оцінити стан і використання економічних ресурсів, включаючи фінансові і зумовлює поділ внутрішнього аналізу на фінансовий і управлінський. Внутрішній фінансовий аналіз визначає причини сформованого фінансового стану підприємства і націлений на дослідження причинно-наслідкових взаємозв'язків економічних явищ і процесів, у результаті яких складається певний ступінь фінансово-економічної стабільності підприємства, передбачає аналіз економічних ресурсів і спрямований на оцінку поточного стану, виявлення тенденцій і закономірностей розвитку, а також визначення стратегії, що відповідає досягненню майбутніх необхідних параметрів фінансово-економічної стабільності підприємства.

Структурно-логічна схема, надана на рисунку, визначає межі дослідження й вибір показників оцінки фінансово-економічної стабільності організації. Особливістю аналізу є встановлення взаємозв'язку між оцінюваними показниками внутрішнього й зовнішнього аналізу та проведення факторного аналізу.

Структурно-логічна схема аналізу фінансової стабільності

Для забезпечення зовнішнього аналізу фінансово-економічної стабільності в якості інформаційної бази слугує бухгалтерська звітність підприємств, склад і формат якої передбачено П(С)БО: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал, примітки до фінансової звітності. Аналітичні можливості цих

форм звітності дозволяють аналізувати фінансову стійкість, ліквідність, величину фінансових результатів і коефіцієнтів рентабельності та ділової активності, досліджувати динаміку руху грошових коштів операційної, інвестиційної і фінансової діяльності та ефективності їх використання.

Однак дані бухгалтерської звітності лише фіксують сформовані на момент її складання результати господарських операцій, але не дають відповіді, внаслідок чого склався наявний майновий і фінансовий стан, що є основним інформаційним обмеженням при прийнятті оперативних управлінських рішень. Використання результатів внутрішнього управлінського аналізу за напрямками, наданими структурно-логічною схемою, на наш погляд, дозволяє більш об'єктивно оцінити рівень фінансово-економічної стабільності підприємства.

Інформаційною базою внутрішнього аналізу можуть слугувати: нормативно-планова документація, синтетичні і аналітичні реєстри бухгалтерського обліку, внутрішня бухгалтерська звітність, внутрішня управлінська звітність, окремі первинні і зведені документи, статистична інформація. Однак слід відмітити, що внутрішня управлінська звітність для контролю за станом фінансової стабільності потребує доопрацювання.

Сполучення методів індукції і дедукції дозволяють установити й вивчити причинно-наслідкові зв'язки між господарськими явищами й процесами, що відбуваються в організації й тим самим комплексно оцінити ступінь фінансово-економічної стабільності. Серед способів аналізу фінансово-економічної стабільності можна виокремити досить поширено описані в науковій літературі традиційні (статистичні і способи фінансового аналізу) і спеціальні (способи факторного аналізу і способи оптимізації показників), які здебільшого використовуються в окремих теоретичних дослідженнях.

На нашу думку, найбільш доцільне застосування в методиці оцінки фінансово-економічної стабільності багатфакторної оцінки в динаміці, яка припускає широке використання кореляційних і регресійних моделей.

Слід зауважити, що при відборі показників для проведення прогнозного аналізу фінансової стабільності, з метою більш об'єктивної її оцінки, доцільно використовувати інтегральні коефіцієнти, однак при відборі факторних показників потрібно враховувати їх тісноту і взаємозалежність, що за сучасного розвитку комп'ютерної техніки досить легко встановлюється шляхом математично-статистичного аналізу.

Зазначимо, що запропонована методика аналізу фінансово-економічної стабільності включає як фінансовий зовнішній, так і управ-

лінський внутрішній аналіз. Результатом фінансового аналізу є розробка оптимальних параметрів фінансової стабільності, ліквідності та ділової активності. Управлінський аналіз дає можливість виявити тенденції розвитку з урахуванням впливу внутрішніх і зовнішніх факторів і розробити стратегію підприємства на основі концепції фінансово-економічної стабільності.

1.Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью [Текст] / И.А.Бланк. – К.: Эль-га, Ника-Центр, 2009. – 778 с.

2.Лапуста М.Г. Риски в предпринимательской деятельности [Текст]/ М.Г. Лапуста, Л.Г. Шаршукова. – М.: Инфра-М, 2006. – 224 с.

3.Ступаков В.С. Риск-менеджмент: учеб. пособие [Текст]/ В.С.Ступаков, Г.С.Токаренко. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 288 с.

4.Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посібник. [Текст] / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2003. – 554 с.

5.Шермет А.Д. Методика фінансового аналізу діяльності коммерческих организаций [Текст] / А.Д. Шермет, Р.С. Сейфулин, Е. В.Негашев. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 208 с.

Отримано 24.10.2012

УДК 330.131.7.003.2: 339.162

А.О.ГРИЩЕНКО

Харківський державний університет харчування та торгівлі

ЕКСПЕРТНИЙ МЕТОД ОЦІНКИ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ

Досліджується ідентифікація фінансових ризиків шляхом використання експертного методу, що дозволяє виявити найбільш характерні для підприємств роздрібної торгівлі види фінансових ризиків.

Исследуется идентификация финансовых рисков с использованием экспертного метода, разрешающего определить наиболее характерные для предприятий розничной торговли виды финансовых рисков.

In article research of identification of financial risks with use of the expert method is given, resolving to define the most typical for the enterprises of retail trade kinds of financial risks.

Ключові слова: експертний метод, алгоритм, оцінка, фінансовий ризик, види ризиків, анкетування, компетентність, самооцінка, узгодженість оцінок, ранжування, бали, ідентифікація, рівень фінансових ризиків.

Методи експертного оцінювання являють собою комплекс логічних і математичних процедур, направлених на одержання від експертів відповідної інформації, її подальший аналіз і узагальнення з метою вибору найбільш доцільних рішень. Оскільки першим кроком в оцінці ризиків є їх ідентифікація, застосування методу експертних оцінок дасть змогу виявити найбільш характерні ризики в функціонуванні підприємств.

Експертному методу присутній суб'єктивізм, оскільки кожен експерт виносить свою оцінку залежно від рівня освіти, посади, досвіду